

WSPOMNIENIE

Xymena Zaniewska-Chwedczuk

Zmarła 12 lutego 2016 roku. Gdy Xymena Zaniewska rozpoczynała pracę w polskiej telewizji, natrafiła na sprzyjający grunt, ponieważ dyrektorem artystycznym był znakomity grafik-illustrator Jan Marcin Szancer.

Jako główny scenograf nadała kierunek plastyczny, który wykształcił pojęcie „polskiej scenografii telewizyjnej” różniącej się zasadniczo od filmowej czy teatralnej. Nowa dziedzina wymuszała nowe spojrzenie na przestrzeń odzwierciedlaną na małym ekranie. Xymena - z wykształcenia architekt, ale także wystawiennik, projektant mody - obdarzona olbrzymim talentem plastycznym i odwagą twórczą, znakomicie się wpisała w rozwijającą się telewizję. Z własnego doświadczenia, zdobytego w wielu dziedzinach sztuki, wiedziała, że różnorodność myślenia przestrzennego zaowocuje czymś nowym, może wybitnym, co nierzadko miało miejsce. Sama z powodzeniem eksperymentowała z przestrzenią, wielkoformatowym fotosiem, iluzją plastyczną, tkaniną, tworząc znakomite dekoracje i kostiumy do wielu, wielu spektakli.

Otwartość Xymeny spowodowała, że przez Telewizję Pol-

ADAM KOZAK

ską przewinęła się plejada twórców chyba ze wszystkich dziedzin plastyki. Malarze, scenografowie i kostiumolodzy teatralni i filmowi, wystawienicy, rzeźbiarze, graficy, architekci i projektanci mody. Jedni świeżo po studiach, inni uznani w swoich specjalnościach wybitni twórcy. Część z nich zakotwiczyła się w telewizji na długo, część pracowała sporadycznie. Dzięki różnorodności artystów wytworzył się pewien styl charakterystyczny dla polskiej scenografii telewizyjnej. Należy pamiętać, że w czasach, kiedy powstawała i rozwijała się telewizja w Polsce, czymś oczywistym i namacalnym była cen-

zura. Groteskowa, głupia, nierzadko uciążliwa, a często groźna. Władza starała się narzucić odruch autocenzury nawet w takich działaniach jak plastyka. Autorytet Xymeny jako głównego scenografa oraz wsparcie jej zastępcy do spraw grafiki Wojciecha Weznła pozwalały stworzyć w TVP pewien azyl twórczy, wolny od politycznych nacisków. Energia i zdolności dyplomatyczne Xymeny chroniły nas od większych szykan ze strony kierownictwa.

Potrafiła również doskonale zorganizować Dział Scenografii zgodnie z zasadami zarządzania, które nawet dziś nazwalibyśmy nowoczesnymi.

Xymena była tytanem pracy o wszechstronnych zainteresowaniach i znakomitych osiągnięciach również poza telewizją. Była bezkompromisowa, jeśli chodziło o merytoryczną ocenę naszej pracy. Stawała zawsze w obronie naszych racji artystycznych, przekonując nieraz i niejednego redaktora czy redakcję. Była naszą szefową i koleżanką. Nie wahała się pomagać każdemu z nas w trudnych momentach życiowych. Jednocześnie potrafiła kiedy trzeba „ustawić nas do pionu”, posługując się oryginalnym, barwnym i dosadnym językiem. Dla wielu z nas pracujących wtedy w Telewizji był to najlepszy okres twórczy, procentujący aż do dziś. Stan wojenny zakończył pracę Xymeny jako głównego scenografa. Jej twórczość rozwijała się dalej z niesłabnącą energią poza telewizją, bo taka była Xymena.

Po latach, w normalnych czasach, możemy w pełni docenić rolę tego ważnego dla nas i telewizji działu-azyłu, skupiającego scenografów, kostiumologów i grafików pod skrzydłami Xymeny Zaniewskiej-Chwedczuk. ●

**PRZYJACIELE, KOLEŻANKI
I KOLEDZY SCENOGRAFOWIE**